

● Літаратурныя старонкі

Васіль ТКАЧОЎ

Вынаходнікі

Апавяданне

Дзядуля з Дзянісам толькі што вярнуліся з лесу — хадзілі па грыбы. Не з пустымі кошыкамі прытупалі дахаты: з іх, красуючыся, выглядвалі чырвоныя галовы падасінавікаў і барвовыя — крамянных баравічкоў. Зайдраць каго хочаш возьме. Асабліва шэнціла ў лесе ўнуку. Ён абагнаў дзядулю, прыкметна вырваўся наперад. Гэта ацаніў і стары:

— Ты сёння малайчына, — пахваліў ён унука. — Грыбы, здавалася, так самі да цябе і беглі. Дзівосы!..

Дзянісу толькі гэтага і не хапала, каб задраць нос.

— А ты хіба не ведаў, што з пэўнага часу ў мяне адкрыліся неверагодныя здольнасці?

— Першы раз чую. І што за здольнасці такія?

— Як зваліўся з дрэва, калі лазіў за катом, усё і пачалося. Я магу знайсці ўсё, што пажадаеш. Загадвай.

Дзядуля паціснуў плячыма:

— Ды ўсё быццам ёсць.

— Не, не ўсё! Не ўсё вынайджена, не ўсе вынаходніцтвы запатэнтаваны. А грыбы як перабіраем мы? А?

— Рукамі... Вось гэтымі... працоўнымі... — дзядуля выцягнуў перад хлопчыкам рукі.

— Эх, старызна! Феадальны лад! А цяпер уяві, што дзень поўзаеш па лесе, потым сядзіш над імі, скурчыўшыся ў дугу, і, да слёз у вачах напружваючыся, перабіраеш... Але ўсё гэта можна пракруціць у лічаныя хвіліны. І каму патрэбныя такія грыбы пры такіх затратах працоўных рэсурсаў? Твайму ворагу! Уяўляю, як ён цешыцца! Ён проста танчыць ад радасці!.. А мы іх — за лічаныя хвіліны!..

— За лічаныя хвіліны?! — стары пашкроб за вухам.

Дзяніс пераканаўча працягваў:

— Запраста. Вось пральная машына. Засыпай сюды, дзядуля, грыбы...

— І як гэта я, стары пень, сам не здагадаўся? А ты, унук, — малайчына!

— Яшчэ б!

Дзядуля высыпаў грыбы з абодвух кошыкаў у пральную машыну.

— Залі вадой, і роўна праз тры хвіліны бярэш там чысценькія, акуратненькія грыбочкі. Без лісця, без іголак... І адразу на патэльнію — оп!..

— Заліў.

— І націскай на кнопку.

— Націснуў!

Пральная машына злёгка набрала разгон, гула мерна, амаль бяспумна.

— А пакуль грыбы мыюцца, можна і яшчэ што-небудзь зрабіць. Не сядзець жа нам, дзядуля, склаўшы рукі?

— Сапраўды, — пагадзіўся дзядуля.

— А як зрабіць, напрыклад, каб варанья ракі варушыліся, як жывыя? Не ведаеш?

— Варанья? — дзядуля паціснуў плячыма, зморшчыў, як перад гэтым і ўнук, лоб. — Не можа быць!

— Гэта ў цябе не можа. А ў мяне ўсё можа... У нас яшчэ дзве хвіліны ў запасе, і я табе распавяду. Са мной было. У школе конкурс абвясцілі ў нас... хто чым здзівіць. І што ты думаеш, дзед? Здзівіў хто каго чым? Правільна, адзін я.

— І... і як? Чым узяў публіку?

— Налавіў я перад гэтым у рацэ ракаў. Апусціў вядро з дзірачкамі каля самага берага, прывязаў да куста, каб ракі, загрузіўшыся, не адправіліся ў кругасветнае вандраванне, а да дна вядра пару бутэробродаў прывязаў... Хлеб, дарэчы, трэба выкарыстоўваць белы, бо чорны яны не ядуць... І назаўтра раницай вядро ракаў — як панесці. Зварыў я іх у школьнай сталоўцы і дэманструю на падносе. А члены журы раты разавілі: Суконкін, няўжо ты?

— Грыбы там не гатовы? — захваляваўся стары.

— Не спяшайся, дзядуля! У мяне спрацуе, калі трэба, своеасаблівы стоп-кран. Вось тут... — Дзяніс падзеўб пальцам каля цемя. — Ага, значыць... Суконкін, і як ты так умудрыўся... Ракі варанья, а ўсе, як адзін, варушацца энергійна, як нашы хлопцы на дыскатэцы. Мне прысуджаюць галоўны прыз і просяць падзяліцца сакрэтама. А чаго тут такога сакрэтнага? Пад ніз я засунуў усяго аднаго жывога рака, чорнага, самага большага, васьмь ён і сам кешкаецца і іншых варушыць... Вымай грыбы і смаж, дзядуля! А хочаш, марынуў-салі!

Дзед і ўнук амаль разам паглядзелі ў пральную машыну, як толькі яна спынілася, і жажнуліся, бо ніякіх грыбоў там не было. Адна жыжка.

Дзядуля здзівіўся:

— А дзе грыбы?

— Зараз высветлім. — Дзяніс зачарпнуў коўшыкам брудную вадкасць. — А ты, дзядуля, іх засыпаў?

— Засыпаў. Пры табе ж...

Дзяніс кісла зморшчыўся:

— Значыць, такія грыбы. Іх і есці нельга ўжо было, падобна на тое. А значыцца, я выратаваў цябе, бабулю і сябе ад атручвання. З грыбамі жарты кепскія. Звычайна жартуюць адзін раз. Першы і апошні. Добрыя грыбы, колькі іх не круці на цэнтрыфузе, толькі прыгажэюць!..

— А бабулі ты гэта таксама будзеш казаць, як вернецца з агарода? — дзядуля прыняў сур'ёзны выгляд, пачухаў патыліцу.

— Для бабулі, так і быць, мы прыдумаем што-небудзь іншае. На тое мы і вынаходнікі з табой, дзядуля... Праўда ж?

І абодва засмяяліся. А што ім заставалася яшчэ рабіць?